

■■■ ELŐSZÓ ■■■

Pénovátz Antal hetvenöt évvel ezelőtt, 1935. április 26-án született Csantavéren. Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnázium nyolc osztályát Szabadkán végzi, majd az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomázik 1963-ban. A sors szeszélye folytán hol iskolatitkár, hol tanár, hol hivatalnok, hol iskolaigazgató, hol tanügyi tanácsos, hol munkát kereső értelmiségi, hol könyvtárigazgató, hol főiskolai tanár. KacsARINGÓS, de tájainkon látszólag jól ismert értelmiségi életpálya az övé is. De csak látszólag, hiszen amíg a sors és az akkori hatalom egyik pályáról a másikra irányította át, addig ez az ember hallatlan erőfeszítések és önfeláldozás árán a Délvidék egyik legkiválóbb néprajzkutatójává képezte ki magát, mégpedig önerőből, elhivatottságból és büszkeségből. Semmi sem gátolhatta meg abban, hogy az anyanyelv és a népismeret elkötelezettje legyen. Előbb csak cikkírója, később részben szerkesztője is volt a szerbhorvát-magyar nagyszótárnak, elkezdte a *Pacséri Szótár* anyagának gyűjtését, és szócikkeinek a megírását. 1974 decemberében – „csak úgy mellékesen” – a szegedi József Attila Tudományegyetemen summa cum laude minősítéssel bölcsészdoktori szigorlatot tett. Megjelenik *A pacséri földművelés és állattartás szótára* című könyve (1975). 1979-ben – a véletlennek köszönve – egy nagyon értékes kéziratra bukkant, amely *Topolya Mező=várassa Históriaja* címen ennek a vidéknek ez ideig első és egyetlen XIX. század eleji verses nyelvemléke. A kéziratról híradással, és elsősorban a néprajzi vonatkozású részek kiemelésével közöl írásokat. Vajdasági viszonylatban mindenképpen úttörő jelentőségű munkája is elkészül: a *Vajdasági magyar néprajzi kalauz* (1979). A *Jáskunok bácskai kirajzása* címen az itthoni sajtóban megemlékezett a négy bácskai református település: Pacsér, Bácskossuthfalva, Bácsfeketehegy és Piros létrejöttének 200. évfordulójáról. Nem vehetett részt viszont Kisújszálláson a jáskunságjak Bácskára történő kitelepülésének 200. évfordulója alkalmából rendezett tudományos tanácskozáson, amelyen *A pacséri népnyelv sajátosságai* címen kellett volna előadást tartania, mivel a párt akkori „éber őre” úgy vélte, hogy „nem illő és nem is jószomszédi az, hogy a Magyar Hazafias Népfront a magyarok idetelepüléséről való megemlékezés szervezőjeként lép fel.” Egyébként a Jáskunságból Bácskába vándorolt református magyarokról számos tanulmánya szól. A hetvenéves

kutató előtt tisztelegve a nagykunsági civil szervezetek tiszteletük és nagyrabecsülésük jeléül könyv alakban is megjelentették Pacséron gyűjtött balladáit, balladás történeteit *Jaj de széles, jaj de hosszú ez az út...* címen. Pénovázt Antalt hetvenötödik születésnapja alkalmából irigylésre méltó, közösségünket erősítő kettős életútja tudományos kutatómunka felé vezető elágazásának újabb szép példájával, legújabb, tudományos igénnyel és nagy szakértelemmel megírt tanulmánykötetével szeretnénk köszönteni.

Hajnal Jenő

